

Briselē, 22.1.2014.
COM(2014) 37 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
par Rumānijas panākumiem saskaņā ar sadarbības un pārbaudes mehānismu

{SWD(2014) 37 final}

1. IEVADS

Eiropas Komisija 2012. gada jūlijā sniedza ziņojumu ar vispārīgu novērtējumu par Rumānijas panākto progresu piecus gadus pēc sadarbības un pārbaudes mehānisma (SPM) darbības uzsākšanas¹. Komisija atzīmēja, ka daudzi vajadzīgie elementi jau ir panākti un ka SPM ir devis milzīgu ieguldījumu reformas īstenošanai Rumānijā. Ziņojuma galvenais temats bija reformas īstenošana. Ziņojums, tā metodoloģija un secinājumi tika apstiprināti arī Ministru padomes secinājumos².

Ziņojumu ietekmēja arī 2012. gada jūlija notikumi Rumānijā, kas lika uzdot konkrētus jautājumus par tiesiskumu un tiesu iestāžu neatkarību Rumānijā. Komisija 2013. gada janvārī šiem jautājumiem veltīja starpposma ziņojumu³. Ziņojumā tika secināts, ka Rumānija ir īstenojusi vairākus, bet ne visus Komisijas ieteikumus saistībā ar minētajiem jautājumiem. Komisija arī norādīja, ka ir nepieciešams paātrināt tās ieteikumu īstenošanu attiecībā uz tiesu sistēmas reformu, integrāti un korupcijas apkarošanu.

Šajā ziņojumā ir novērtēts progress, ko Rumānija kopš minētajiem ziņojumiem panākusi divās galvenajās SPM jomās — saistībā ar tiesu iestāžu reformu un korupcijas apkarošanu. SPM vēsture līdz šim rāda, ka progress nav viennozīmīgs — panākumus vienā jomā var mazināt vai iznīcināt neveiksmes citās jomās. 2013. gada decembrī pieņemtie parlamenta lēmumi kalpoja kā atgādinājums tam, ka reformas galvenie principi un mērķi joprojām tiek apstrīdēti – lai atgādinātu šos principus, bija nepieciešama Konstitucionālās tiesas iejaukšanās. Līdz ar to ir jo īpaši grūti novērtēt reformas ilgtspējību un spriest par to, kādā mērā tā tiek atbalstīta pašā valstī, lai nodrošinātu kopumā pozitīvu tendenci.

Ir vērts pieminēt, ka 2012. gada sarežģītie apstākļi nemazināja daudzu Rumānijas iestāžu un privātpersonu apņēmību turpināt nostiprināt līdz šim gūtos panākumus. Komisija uzskata, ka SPM uzraudzības process, ES piešķirto līdzekļu sniegtās iespējas un konstruktīva iesaistīšanās no Komisijas un daudzu dalībvalstu puses joprojām ir vērtīgs atbalsts reformai Rumānijā. Nākamais ziņojums tiks sniegts aptuveni gada laikā.

2. SITUĀCIJA SAISTĪBĀ AR REFORMU PROCESU RUMĀNIJĀ

2.1. *Tiesu iestāžu sistēma*

Tiesu iestāžu neatkarība un tiesiskums bija atsevišķs temats 2012. gada jūlija ziņojumā un saistībā ar to 2013. gada janvārī pieņemtajos dokumentos.⁴ Šis jautājums ir atkārtoti ticis skarts arī pašā Rumānijā notiekošajā diskusijā, tiesu iestādēm liekot lielāku uzsvāru uz šo

¹ COM(2012)410 *final*.

² 2012. gada 24. septembris.

³ COM(2013)47 *final*. Šajā ziņojumā ietverti analīzi un ieteikumus apstiprināja secinājumos, ko 2013. gada 11. martā pieņēma Vispārējo lietu padome.

⁴ COM(2012) 410 *final*, COM(2013) 47 *final*.

savas darbības aspektu. Tas, iespējams, ir ietekmējis tiesu iestādēm izrādītās uzticības palielināšanos Rumānijā⁵.

Tiesu iestāžu neatkarība un tiesiskums

Konstitucionālā iekārta

Lai gan, stingri ņemot, Konstitūcija un Konstitucionālā tiesa nav daļa no tiesu iestāžu sistēmas, tās ir tiesiskuma pamatelementi. Konstitucionālās tiesas autoritātes apstrīdēšana — kā 2012. gada vasarā — vairs nav atkārtojusies, un tās nozīmīga arbitra loma ir diezgan liela mērā nostiprinājusies. Tiesai joprojām būs galvenā loma, aizstāvot tādu pamatprincipu ievērošanu kā varas dalīšana, tostarp jebkādas turpmākajās diskusijās par grozījumiem Konstitūcijā.

Šogad atsākoties debatēm par konstitūciju, kā tas tiek sagaidīts, būs svarīgi arī nodrošināt, ka Tiesnešu augstākajai padomei tiek dota iespēja sniegt komentārus par visām tiesu sistēmai būtiskajām jomām. Jo īpaši būs jāparūpējas par to, lai netiktu pieļautas izmaiņas, kas palielinātu iespēju politiķiem ietekmēt tiesu sistēmas vadību vai apstrīdēt tiesu iestāžu neatkarību vai pilnvaras. Tāpēc valdības apņemšanās konsultēties ar Venēcijas komisiju ir būtisks signāls, ka Rumānija jebkādos turpmākus grozījumus Konstitūcijā gatavojas balstīt uz Eiropas normām. Rumānijas iestādes ir arī paudušas nodomu pastāvīgi informēt Eiropas Komisiju.

Tiesu iestāžu neatkarību apdraudošais spiediens

2012. gada vasarā un rudenī Komisija saņēma daudzus protestus no tiesu iestādēm par tiešu kritiku no politiķu puses un politiski motivētiem plašsaziņas līdzekļu uzbrukumiem, kas vērsti pret atsevišķiem tiesnešiem, prokuroriem un viņu ģimenes locekļiem, kā arī pret tiesu un prokuratūru iestādēm⁶. Šādu uzbrukumu skaits un spēks kopš 2012. gada šķiet samazinājies, tomēr šādi piemēri vēl mēdz būt. Tostarp ir arī gadījumi, kad tiesu iestādes un tiesneši tikuši tiešā veidā kritizēti pēc tiesas nolēmumiem par nozīmīgiem politiskajiem darbiniekiem.

Tas ir pretrunā daudzās citās dalībvalstīs ierastajai praksei, kur varas dalīšanas un tiesu iestāžu neatkarības principa ievērošana — saskaņā ar noteikumiem vai paražām — ierobežo to, kādā mērā politiķi var komentēt tiesas nolēumus.

Tiesnešu augstākā padome ir galvenā tiesu iestāžu neatkarības aizstāve, un tā ir veikusi šo uzdevumu sistemātiski un profesionāli, kas ir palīdzējis iedzīvotājiem un politiķiem šo jautājumu uztvert nopietnāk. Tas kļūst par aizvien svarīgāku Tiesnešu augstākās padomes uzdevumu, un šo lomu nostiprināt palīdzētu skaidra un publiski pieejama procedūra, kas reglamentētu to, kā Tiesnešu augstākā padome reaģē šādos gadījumos. Tiesnešu augstākā padome varētu arī meklēt citus veidus, kā pierādīt institucionālu atbalstu tiesu iestāžu neatkarības īstenošanai praksē, šādos apstākļos atbalstot atsevišķus tiesnešus⁷.

⁵ Īpašajā Eiropabarometra pētījumā Nr. 385, kas veltīts tieslietām, rādītājs 44 %, kas raksturo Rumānijas sabiedrības uzticību tiesu iestādēm, daudz neatpaliek no ES vidējā rādītāja (53 %), un 28 ES dalībvalstu vidū Rumānija šajā ziņā ierindojās 17. vietā.

⁶ COM (2013) 47 *final*, 4. lpp.

⁷ Tehniskā ziņojuma 1.1.1. iedaļa.

Arī tieslietu ministrs ir vadījis lietderīgu iniciatīvu, lai izveidotu dialogu starp plašsaziņas līdzekļiem un tiesnešiem. Palīdzēt uzlabot attiecības var gan labāka savstarpējā sapratne, gan tiesu iestāžu profesionāla attieksme pret plašsaziņas līdzekļiem. Tomēr gūt panākumus būs grūti, ja pie varas esošās personas turpinās ar kritiku vērsties pret tiesnešiem un tiesu nolēmumiem.

Tiesu nolēmumu ievērošana

Tas ir saistīts ar nozīmīgu varas dalīšanas un tiesiskuma aspektu — tiesu nolēmumu ievērošanu. Šeit ir daudz dažādu līmeņu. Tiesas nolēmumu nepildīšana vai gadījumi, kad publiskās pārvaldes iestādes nepamatoti apstrīd tiesas nolēmumus, nozīmē tiesas nolēmumu saistošā rakstura apstrīdēšanu.

Tā ir problēma, kas skar valsts augstākās struktūras. Kopš 2012. gada jūlija tiesu iestādēm vairāk nekā vienu reizi ir nācies vērsties Konstitucionālajā tiesā pēc tam, kad parlaments nevēlējās anulēt mandātu saskaņā ar tiesas galīgo nolēmumu par parlamenta deputāta neatbilstību. Visnesenākais Konstitucionālās tiesas nolēmums šajā jautājumā tika pieņemts 2013. gada novembrī, tomēr Senāts vēl nav attiecīgi rīkojies.

Iecelšana augsta līmeņa amatos

Iecelšana amatos tiesu sistēmā ir viens no elementiem, kas visskaidrāk liecina par tiesnešu un prokuroru neatkarību. SPM process ir parādījis, cik liela nozīme ir skaidrām, objektīvām un pārdomātām procedūrām, kas reglamentē šādu iecelšanu amatos⁸ — lai veicinātu sabiedrības uzticēšanos tiesu sistēmai, ir būtiski, lai iecelšana amatos nebūtu politiski motivēta un lai to veiktu personas, kam piemīt augsta līmeņa profesionalitāte un integritāte.

Pagājušajā gadā situācija ir bijusi dažāda⁹. Augstākās tiesas vadītāju iecelšanas gadījumā nekas neliecināja par iejaukšanos šajā procesā. Prokuroru iecelšanas gadījumā situācija ir sarežģītāka — šim procesam, kurš tika uzsākts 2012. gada septembrī, bija pamatīga politiskā pieskaņa, kuru nespēja mainīt arī vēlāk veiktās izmaiņas procedūrā. Tas, iespējams, mazināja dažu kandidātu motivāciju pieteikt savu kandidatūru. Galīgajā kandidātu saraksta priekšlikumā bija dažas personas, kuras veiksmīgi darbojušās korupcijas apkarošanas jomā. Tomēr kopējais iznākums nebija tādas pārredzamas procedūras rezultāts, kas ļautu izvērtēt kandidātu īpašības un nodrošinātu patiesu konkurenci. Komisija pauda nožēlu par lēmumu nepiemērot stabilu procedūru, norādot, ka tas uzliek amatos ieceltajām personām pienākumu pierādīt savu apņēmību turpināt šo iestāžu darbu cīņā pret korupciju.

2013. gada rudenī aktuāls kļuva vēl viens sarežģīts jautājums saistībā ar nodaļas vadītāja un vadītāja vietnieku iecelšanu Valsts korupcijas apkarošanas direkcijā. Pagaidu amatos ieceltie pagaidu vadītāji tika atkal pēkšņi atcelti, un iecelšanu amatos veica tieslietu ministrs, kurš pilnībā neievēroja procedūru, saskaņā ar kuru tam jākonsultējas ar Valsts korupcijas apkarošanas direkcijas vadītāju. Pēc sabiedrības un Tiesnešu augstākās padomes (TAP)

⁸ Piemēram, COM(2012) 410 *final* norādīts, ka nepieciešama "pārredzama un objektīva iecelšanas procedūra [korupcijas apkarošanas iestādēm] atbilstoši spēkā esošajam regulējumam, atklāta konkursa kārtībā pēc skaidriem kritērijiem meklējot pēc iespējas labākus vadītājus un tiecoties nodrošināt minēto iestāžu darba nepārtrauktību". Skatīt arī nesenākos Ministru padomes 2013. gada 13. marta secinājumus.

⁹ Tehniskā ziņojuma 1.5. iedaļa.

paustās kritikas notika otrs, noteikumiem atbilstošs un vairāk uz vienošanos vērsts process, kura rezultātā pastāvīgos amatos tika iecelts cits personālsastāvs. Arī laiks, kad tas notika, radīja sabiedrībā bažas par saistību starp Valsts korupcijas apkarošanas direkcijas lēmumiem par politiķiem un publiski pausto politisko kritiku pret atsevišķiem prokuroriem¹⁰.

Tiesiskais regulējums

Jaunie juridiski kodeksi

Pēc jaunu juridisko kodeksu izstrādes procesa Rumānijā tika sniegti vairāki SPM ziņojumi. 2012. gada jūlijā SPM ziņojumā uzsvērts, ka notiek Rumānijas tiesiskā regulējuma būtiska modernizēšana. Lai gan īstenošanas process nav bijis viegls, jo īpaši laikā, kad bija jāuztur paralēlas sistēmas, arvien vairāk ir jūtams, ka vadošās tiesu iestādes sadarbojas ar Tieslietu ministriju, lai atvieglotu pāreju. Veicot sagatavošanās darbus pirms jauno Kriminālkodeksu stāšanās spēkā, notika centieni mācīties no iepriekšējās pieredzes¹¹. Tieslietu ministrija ir arī nodrošinājusi papildu budžetu un amata vietas, lai atbalstītu jauno kodeksu īstenošanu. Lietderīgi bija tas, ka procesam tika noteikti mazliet ilgāki, toties reāli izpildāmi termiņi.

Jaunais Kriminālprocesa kodekss, kas jāsāk īstenot februārī, ir ļoti svarīgs pasākums — visi noteikumi ir tieši piemērojami, un ar kodeksu tiek ieviestas divas jaunas institūcijas – "tiesību un brīvības tiesnesis" un "pagaidu palātas" tiesnesis. Tāpēc ir jo īpaši svarīgi, lai problēmas, cik vien iespējams, tiktu paredzētas iepriekš un atrisinātas. Kad jaunie kodeksi būs stājušies spēkā, būs svarīgi regulāri uzraudzīt jauno noteikumu faktisko ietekmi un īstenošanu.

Vēl neatrisināta problēma ir jauno kodeksu nestabilitāte dažus mēnešus pirms to stāšanās spēkā. Ir identificētas vairākas juridiskās problēmas, kuru risināšanai var būt vajadzīgi grozījumi kodeksos, vai arī pirms stāšanās spēkā būs jāpieņem likums par Kriminālprocesa kodeksa piemērošanu¹². Turklāt decembrī Rumānijas parlaments nobalsoja par vairākiem strīdīgiem grozījumiem Kriminālkodeksā, kurus Konstitucionālā tiesa atzina par antikonstitucionāliem (skatīt turpmāk).

Tiesu prakses konsekvence

Kodeksu ieviešana ir arī būtiska iespēja risināt jautājumu par tiesu prakses konsekvenci. Nekonsekvence un paredzamības trūkums tiesu praksē vai likumu interpretēšanā joprojām rada nopietnas bažas darījumdarbības aprindās un plašākā sabiedrībā.

Augstākā kasācijas instance un tiesa ir veikusi vairākus noderīgus pasākumus šā jautājuma risināšanai. Jaunajos procesuālajos kodeksos apelācijas otrās instances tiesā atkal fokusējas uz savu primāro – kasācijas – funkciju, un tiek pastiprināta Augstākās tiesas nozīme tiesu prakses konsekvences uzlabošanā. Ar prejudiciālā nolēmuma procedūru tiks ieviesta jauna procedūra, kas ļaus iesniegt jautājumus Augstākās tiesas interpretējoša nolēmuma pieņemšanai, kas būs saistošs gan attiecīgajai tiesai, gan turpmākos gadījumos. Augstākā tiesa un Tiesnešu augstākā padome veikušas nozīmīgus pasākumus šajā sakarā gan apmācības ziņā,

¹⁰ Tehniskā ziņojuma 1.5. iedaļa.

¹¹ Tehniskā ziņojuma 1.2.2. iedaļa.

¹² Tehniskā ziņojuma 1.2.2. iedaļa.

gan attiecībā uz pamatotu tiesas spriedumu publicēšanu, tostarp sniedzot visu citu valsts tiesu tiesnešiem un tiesu darbiniekiem piekļuvi tiesas lēmumiem. Nākamajam solim vajadzētu būt nodrošināt, ka visi tiesas lēmumi ir pieejami juridisko profesiju pārstāvjiem un plašākai sabiedrībai¹³.

Joprojām dažviet jūtama nevēlēšanās sekot augstāko tiesu praksei vai vadlīnijām, un tas kavē tiesu sistēmas normālu darbību. Tā rezultātā radusies nenoteiktība mazina uzticību tiesu sistēmai, radot neefektivitāti un neapmierinātību gan uzņēmumu, gan iedzīvotāju vidū. Tiesu vadītājiem vajadzētu vairāk darīt, lai vērstu savu kolēģu uzmanību uz konsekvences nozīmīgumu, jo īpaši apstrīdot lietas, kurās pieņemtie lēmumi šķiet atšķiramies no Augstākās tiesas prakses. Savukārt Augstākajai tiesai ir jānodarbojas ar lietām, kurās nekonekvēntus lēmumus, iespējams, pieņēmusi pati Augstākā tiesa.

Vēl viens grūtību avots, kas kavē likumu vienādu piemērošanu, ir saistīts ar tiesiskā regulējuma kvalitāti un stabilitāti. Lielais skaits ārkārtas rīkojumu vai parlamenta procedūru, kuros nav ievērots pārrēķināšanas minimums, bieži vien neatstāj pietiekami daudz laika, lai varētu veikt pienācīgu novērtējumu, konsultācijas un sagatavošanos, pat ja izteikta steidzamība nepastāv. Rezultātā tiesneši, prokurori, advokāti, uzņēmumi, administrācijas un iedzīvotāji, kam jāpilda likums, nezina, kā pareizi rīkoties, tiek pieļautas kļūdas, un pastāv augstāks risks, ka radīsies iespējas interpretēt likumu dažādos veidos.

Tiesu sistēmas strukturālā reforma

Tiesu sistēmas attīstības stratēģija (2014.-2018. g.)

Tieslietu ministrija strādā pie Tiesu sistēmas attīstības stratēģijas (2014.-2018. gadam) izstrādes. Stratēģijas mērķis ir stiprināt esošās reformas un tiesu iestādes un palielināt uzticību tiesu sistēmai. Vispārējie mērķi — efektivitātes palielināšana, iestāžu stiprināšana, integritāte, kvalitāte, pārrēķināšana un tiesas pieejamība — ir saskaņā ar citās dalībvalstīs un Eiropas mērogā notiekošo darbu. Mērķis ir pieņemt stratēģiju un to papildinošu darbības plānu 2014. gada februārī. Šādai iniciatīvai ļoti būtiska ir cieša sadarbība starp valdību un tiesu iestādēm, un tieslietu ministram ir izdevies izveidot dialogu starp institūcijām. Vienprātība palīdzēs arī uzturēt stratēģijas autoritāti. Būtu svarīgi procesā iesaistīt arī citas juridiskās profesijas, piemēram, advokātus, notārus un tiesu izpildītājus.

Jebkādas turpmākas tiesu sistēmas reformas svarīgs elements būtu palielināt tiesu iestāžu vadības iespējas pieņemt labāk pārdomātus lēmumus, balstoties uz uzticamu datu vākšanu par tiesu sistēmas darbību, izpēti un ilgtermiņa plānošanu. Citas dalībvalstīs, lai iegūtu informāciju par sistēmas vājajām vietām, ir izmantojušas arī tādu praksi kā tiesas pakalpojumu lietotāju aptaujas un personāla aptaujas.

Darba slodzes pārvaldība un tiesu iestāžu darba efektivitāte

Pārmērīga noslogotība dažās tiesās un prokuratūrās ir atzīta par ieilgušu problēmu, kuru vēl saasina neskaidrības par kodeksu ietekmi. Labvēlīga ietekme var būt vairākām lietderīgām

¹³ Tehniskā ziņojuma 1.3.2. iedaļā izklāstītas dažādas līdz šim veiktās iniciatīvas.

tendencēm tiesu sistēmā, tostarp specializācijai, labākai tiesas darbinieku izmantošanai un tiesas pasākumiem, lai novērstu nevajadzīgu kavēšanos.

Tomēr ir svarīgi arī paraudzīties uz ilgstoši neatrisināto jautājumu¹⁴ saistībā ar pieejamo resursu pārdalīšanu, pārstrukturējot "tiesu plānu". Tomēr šādu izmaiņu veikšanai būtu vajadzīgi grozījumi tiesību aktos, un, neraugoties uz Tieslietu ministrijas atsaucību, parlamenta atbalsts joprojām nešķiet stabils.

Tiesu iestāžu integritāte

Tiesnešu augstākā padome ir uzsvērusi, ka savā politikā nepieļaus pielaides saistībā ar integritātes problēmām tiesu sistēmā, un ar Inspekcijas palīdzību tiek izstrādāta saskaņotāka un pamatīgāka pieeja. Svarīgi, ka tas atspoguļosies arī Augstākās tiesas administratīvās nodaļas konsekvētā pieejā. Rezultātā ir ierosināts liels skaits lietu¹⁵, bet, šķiet, būs vajadzīga turpmāka uzraudzība, lai noteiktu, vai preventīvā ietekme ir pietiekama.

2.2. Integritātes sistēma

Integritātes sistēma ir viens no galvenajiem SPM elementiem. Tā balstās uz iestādēm un noteikumiem, un tai jānodrošina, ka gaidītie rezultāti ir skaidri formulēti un tiek pienācīgi īstenoti. Tā lielā mērā balstās arī uz to, lai politiķi un sabiedrība atzītu, ka integritāte ir svarīgs princips ierēdņu darbā un ka pārkāpumi šajā jomā nedrīkstētu palikt bez sekām.

Integritātes valsts aģentūra un Integritātes valsts padome

Iepriekšējā gada laikā Integritātes valsts aģentūra (IVA) turpināja nostiprināt savā darbā gūtos panākumus¹⁶. Tomēr joprojām pastāv šķēršļi un atšķirības panākumu ziņā, kādi gūti neatbilstību, interešu konfliktu un nepamatoti iegūtu līdzekļu jomās. IVA un tās vadība ir saskārušās ar vairākiem uzbrukumiem un kritiku, kas bieži šķietami sakrita ar IVA lietām pret vadošiem politiskajiem darbiniekiem. Integritātes valsts padome ir pierādījusi sevi kā pārraudzības struktūra, kas spēj izskaidrot IVA pilnvaras un vajadzības gadījumā publiski iejaukties.

IVA ir ieguvusi lielāku atpazīstamību kā iestāde, kopš valdība atbalstot ir piešķirusi līdzekļus, lai nodrošinātu tās efektīvu darbību. Galvenais faktors ir tās attiecības ar citām aģentūrām, un IVA ir noslēgusi vairākus darba nolīgumus, kas reglamentē šīs attiecības — lai arī dažas no tām ir sekmīgākas nekā citas. IVA nolēmumi bieži tiek apstrīdēti tiesā, bet dati liecina, ka vairāk nekā 80 % gadījumu, kad tikuši apstrīdēti IVA nolēmumi par interešu konfliktu, tiesas ir apstiprinājušas IVA secinājumus.

Šķiet, ka tiesas ir iepazinušās ar integritātes sistēmu. Tomēr judikatūra joprojām ir neviendabīga – pretrunīgi lēmumi tiek pieņemti ne vien apelācijas tiesu, bet arī Augstākās kasācijas instances un tiesas līmenī, un tiesas procesi ar neatbilstību saistītās lietās joprojām norit ilgi. IVA arī vēl joprojām gaida Augstākās kasācijas instances un tiesas spriedumu par

¹⁴ Skatīt, piemēram, COM(2012) 410 *final*, 8. lpp.

¹⁵ Tehniskā ziņojuma 1.4.4. iedaļa. Šajā iedaļā norādīts arī uz to, cik liela daļa no lietām ir tikušas sekmīgi apstrīdētas Augstākajā tiesā, kas nozīmē, ka šo pasākumu efektivitāte ir apdraudēta.

¹⁶ Tehniskā ziņojuma 2.1.3. iedaļa.

to, vai tā var apstrīdēt Nelikumīgi iegūtu līdzekļu izmeklēšanas komisijas lēmumu nevirzīt IVA lietu uz tiesu. Arī tas, cik ilgs laiks paiet, kamēr tiek anulēti līgumi, kas parakstīti, neraugoties uz interešu konfliktu, un valsts pārvaldes vājie panākumi šajā jomā mazina IVA darba preventīvo spēku, kā arī rada zaudējumus valsts finansēm.

Lēmums izstrādāt jaunu sistēmu *ex ante* pārbaūžu veikšanai attiecībā uz interešu konfliktiem publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanas procesā ir vērtīgs IVA veikto darbību papildinājums¹⁷. Ir katrā ziņā vēlams, lai iespējamus interešu konfliktus būtu iespējams atklāt un novērst jau iepriekš, pirms ir parakstīti līgumi. Lai sistēma darbotos, svarīgs būs juridisks pienākums līgumslēdzējām iestādēm reaģēt uz IVA identificētajām problēmām. Nozīmīgs būtu arī noteikums, ka tad, ja līgumu ir sāks īstenot un IVA nolēmums ir ticis apstiprināts, interešu konfliktā esošajam ierēdnim ir jāsedz minimāla procentuālā daļa no līguma izmaksām. Ja šī pieeja izrādīsies veiksmīga, to vajadzētu drīzumā sākt attiecināt ne vien uz iepirkuma procedūrām, kurās iesaistīti ES līdzekļi, bet uz visām iepirkuma procedūrām.

Būtu loģiski mācīties no IVA pašreizējā darbā gūtās pieredzes, lai vēl vairāk uzlabotu tās tiesisko regulējumu. Pasākumu paketē, kas patlaban tiek apspriesta ar valdību, ietilptu tādi būtiski pasākumi kā līguma tūlītēja anulēšana, tiklīdz lēmums par interešu konfliktu kļūst galīgs, vairāk pārbaūžu amatā iecelšanas posmā un vienkāršāka piekļuve interešu deklarācijām. Tā IVA būtu laba iespēja virzīt integritātes sistēmas kodificēšanu, kam vajadzētu arī nodrošināt to, ka tiek novērstas visas neskaidrības esošajā regulējumā.

Tomēr šādi lietderīgi pasākumi atduras pret nedrošību, kuru rada parlamenta veiksmīgie mēģinājumi mazināt integritātes sistēmas efektivitāti¹⁸. Tādi bija, piemēram, 2013. gada vasarā veiktie mēģinājumi ievest izmaiņas noteikumos par vietējā līmenī ievēlēto pārstāvju neatbilstību vai nesenie mēģinājumi panākt grozījumus Kriminālkodeksā, kā rezultātā uz veselām individuālu personu kategorijām nevajadzētu attiecināt integritātes, tostarp interešu konflikta, noteikumus (skatīt turpmāk). Tie ir arī gadījumi, kad parlaments ir izrādījis nevēlēšanos īstenot IVA lēmumu pat tad, ja to apstiprina tiesas lēmums. Tādējādi valdības priekšlikumam veikt grozījumus likumā par Integritātes valsts aģentūru vajadzētu stiprināt un konsolidēt IVA nozīmi, būtiskā mērā pārbaudot politisko gribu uzturēt efektīvu integritātes sistēmu.

Integritātes sistēma – parlaments

Iepriekšējos Tiesnešu augstākās padomes ziņojumos arī tika norādīts uz risku, ka parlamentārie noteikumi pasargā deputātus no likuma¹⁹. Tiesnešu augstākās padomes janvāra ziņojumā bija atzīmēts, ka parlaments 2013. gada janvārī pieņēmis grozījumus parlamenta deputātu nolikumā, mainot procedūru imunitātes atcelšanai gadījumos, kad ir nepieciešama parlamenta deputātu kratīšana, apcietināšana vai aizturēšana vai bijušo ministru kriminālvajāšana. Tas šķiet lietderīgs solis, ar kuru tiek ieviesta lielāka skaidrība par neatbilstību, no kā izriet mandāta anulēšana, un par termiņiem, kādos parlamentam jāizskata

¹⁷ Tehniskā ziņojuma 2.1.4. iedaļā sīki izklāstīta plānotā procedūra.

¹⁸ COM(2012) 410 *final*, 14. lpp. sniegti iepriekšējos gados novērotie piemēri.

¹⁹ Skatīt, piemēram, COM(2012) 410 *final*, 14. lpp.

prokuratūras lūgumi par parlamenta deputātu aizturēšanu, apcietināšanu vai kratīšanu. Tomēr nolikumā nav paredzēta prasība, ka kriminālvajāšanas atteikumam ir jābūt pamatotam.²⁰

Tomēr Konstitucionālajā tiesā esošo problēmu dēļ šie noteikumi stājās spēkā tikai jūlijā, un īstenošanas noteikumi un jauns Rīcības kodekss²¹ vēl nav pieņemti. Nolikuma efektivitāte laika gaitā būs jānovērtē. Diemžēl 2013. gada rudenī novērotā prakse ne vienmēr liecināja par to, ka parlamenta deputāti censtos, lai līdz ar jaunajiem noteikumiem procedūrās tiktu ieviesta lielāka stingrība²². Apstiprinot janvāra ziņojumā paustās bažas, parlaments neīstenoja Augstākās tiesas nolēmumu, ar kuru tika apstiprināts IVA lēmums²³.

2.3. *Augsta līmeņa korupcijas apkarošana*

Agrākajos SPM ziņojumos un Padomes secinājumos par augsta līmeņa korupcijas apkarošanu atbildīgo iestāžu panākumi ir uzsvērti kā viens no svarīgākajiem veidiem, kā Rumānija veicina SPM mērķu sasniegšanu. Kopš iepriekšējiem Komisijas ziņojumiem gan Valsts korupcijas apkarošanas direkcija kriminālvajāšanas līmenī²⁴, gan Augstākā kasācijas instance un tiesa lietu izskatīšanas posmā²⁵ joprojām gūst būtiskus panākumus sarežģītos apstākļos. Tieslietu sistēmas piemērošana ietekmīgiem politiķiem gan apsūdzību, gan notiesāšanas ziņā, ir uzskatāmi parādījusi Rumānijas tieslietu sistēmas varu.

Ir panākti būtiski uzlabojumi tiesu praksē, jo īpaši attiecībā uz Valsts korupcijas apkarošanas direkcijas veikto izmeklēšanu un spriedumiem²⁶. Ir novērsta būtiska nepilnība, lai nepieļautu to, ka lietas izskatīšana tiek atlikta līdz ar attiecīgā parlamenta deputāta atkāpšanos no amata, un Augstākajā tiesā ir pieejami advokāti, lai nepieļautu, ka aizstāvības advokāta prombūtni izmanto par iemeslu lietas izskatīšanas atlikšanai.

Cīņa pret tiesnešu korumpētību²⁷ ir galvenais sistēmas uzticamības elements. Šajā ziņā ir veikti pasākumi, lai uzlabotu gan sankciju konsekvenci, gan to preventīvo ietekmi, ierosinot likumprojektu, saskaņā ar kuru tiktu atņemta tiesneša īpašā "izdienas pensija" pēc galīga notiesājoša sprieduma par tīšu noziedzīgu nodarījumu, tostarp korupciju²⁸.

Tomēr joprojām cīņa pret augsta līmeņa korupciju saskaras ar ievērojamiem šķēršļiem. Lai gan notiek izmeklēšanas, apsūdzības un notiesāšana, joprojām ir vērojama nevēlēšanās korupciju uzskatīt par smagu noziegumu. Tiesu sistēmā lielā procentuālā daļa nosacīto sodu,

²⁰ COM(2013) 47 *final*, 7. lpp. ir ieteikts: "Ja parlaments liedz tiesībsardzībai notikt parastajā veidā, būtu jāsniedz izsmelošs pamatojums."

²¹ Eiropas Parlamentam 2013. gada decembrī nosūtītajā projektā Deputātu palātas priekšsēdētājs ir paudis gatavību tam, lai Rīcības kodeksā tiktu ņemta vērā starptautiskā prakse.

²² Tehniskā ziņojuma 2.2. iedaļa.

²³ Pat pēc tam, kad lietā, kas attiecas uz kādu senatoru, nepārprotamu atbalstu paudusi gan Augstākā kasācijas instance un tiesa, gan Konstitucionālā tiesa.

²⁴ 2013. gadā ir būtiski pieaudzis izvirzīto apsūdzību skaits (kopā 1073). Tehniskā ziņojuma 3.2.3. iedaļa.

²⁵ Augstākās tiesas paziņotie rādītāji ir līdzīgi 2012. gada rādītājiem. Tehniskā ziņojuma 3.1. iedaļa.

²⁶ No 205 Valsts korupcijas apkarošanas direkcijas lietām, kurās galīgais lēmums tika pieņemts atsaucē periodā, lielākā daļa (aptuveni 73 %) tika atrisinātas mazāk nekā 4 gadu laikā (un vairums no tām 2 gadu laikā). Tehniskā ziņojuma 3.1. iedaļa.

²⁷ Gan Augstākā kasācijas instance un tiesa, gan Valsts korupcijas apkarošanas direkcija ir ziņojušas par dažām nesenām lietām.

²⁸ Šis likumprojekts tika pieņemts Deputātu palātā, bet joprojām tiek apspriests Senātā.

šķiet, ilustrē tiesnešu nevēlēšanos īstenot dzīvē notiesājošu spriedumu²⁹ – pretrunā pašas Augstākās tiesas notiesāšanas vadlīnijām. Vēl viens svarīgs jautājums šajā sakarā būs uzlabot rezultātus līdzekļu konfiskācijas un līdzekļu atgūšanas jomā. Paplašināta konfiskācija, kas ļauj confiscēt aktīvus no radniekiem, ir nesen uzsākta un joprojām salīdzinoši reti izmantota prakse³⁰.

Šī pretestība ir izteikti jūtama, Rumānijas politiķiem izsakot apgalvojumus, kas pauž līdzjūtību par korupciju notiesātajiem. Nekonsekventa noteikumu piemērošana attiecībā uz ministriem, kuri atkāpjas no amata, rada iespaidu par subjektivitāti. To var saistīt arī ar grozījumiem Kriminālkodeksā, ko parlaments 2013. gada decembrī pieņēma bez iepriekšējām pārrunām vai sabiedriskas apspriešanas. Saskaņā ar Rumānijas tiesu iestāžu, tostarp Augstākās tiesas un Tiesnešu augstākās padomes, sniegto informāciju šo grozījumu rezultātā uz parlamenta deputātiem³¹ vairs nebūtu attiecināmi tiesību akti, kas attiecas uz korupcijas nodarījumiem, piemēram, kukuļņemšanu, ļaunprātīgu ietekmes un amata izmantošanu. Saskaņā ar Valsts korupcijas apkarošanas direkcijas datiem par korupciju ir tikuši notiesāti vai ir ierosināta lieta apmēram pret 28 parlamenta deputātiem³².

Vēl viens grozījums bija izmaiņas noilguma tiesību režīmā, saskaņā ar kurām tiktu būtiski samazināts noilguma termiņš. SPM ziņojumos bieži tikuši sniegti komentāri par noilguma tiesību režīmu Rumānijā³³, kurš ietver samērā neparastu noteikumu, ka noilguma termiņš beidzas nevis līdz ar apsūdzību, bet gan ar galīgās instances spriedumu. Svarīgas izmaiņas noteikumos bija, piemēram, grozījums interešu konflikta definīcijā, atbrīvojot plašu personu kategoriju no atbildības par noziedzīgu nodarījumu³⁴. Cits ierosinātais grozījums radītu tādu ietekmi, ka uz jau notiesātām personām netiktu attiecinātas nekādas sekas saistībā ar korumpētību³⁵.

Šie grozījumi radīja rezonansi Rumānijas tiesnešu³⁶ un starptautiskās sabiedrības vidū³⁷. Uzmanība tika pievērsta arī tam, ka ANO Konvencijā par korupciju norādīts, ka uz visām valsts amatpersonām, kas ieņem amatus likumdevējvaras, izpildvaras, valsts pārvaldes vai

²⁹ Lietās, kurās izmeklēšanu veikusi Valsts korupcijas apkarošanas direkcija laikposmā no 2013. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 15. oktobrim, 853 apsūdzētie tika notiesāti ar brīvības atņemšanas sodu. Sprieduma izpilde 22,2 % (189 gadījumos) tika īstenota apcietinājumā un 77,8 % (664 gadījumos) lēmuma izpilde ir apturēta (izpilde ir vai nu nosacīti apturēta, vai apturēta, piemērojot uzraudzību). Tehniskā ziņojuma 3.6.1. iedaļa.

³⁰ Tieslietu ministrija ziņoja, ka prokuratūra 2012. gada likumu par paplašinātu konfiskāciju laikposmā no 2013. gada 1. janvāra līdz 1. septembrim piemērojusi 34 lietās. Ir pieņemts tikai viens tiesas lēmums, kas ietver paplašinātu konfiskāciju, un lieta pašlaik ir pārsūdzēta Augstākajā kasācijas instancē un tiesā.

³¹ Kā arī uz prezidentu un personām, kas darbojas tādās profesijās kā advokāta, notāra un tiesu izpildītāja profesija.

³² Tehniskā ziņojuma 3.2.1. iedaļa.

³³ COM(2012) 410 *final* tika ieteikts apturēt noilguma termiņa tecējumu līdz ar tiesu izmeklēšanas sākšanu.

³⁴ Šobrīd pret vairāk nekā 100 mēriem un vicemēriem ir ierosinātas lietas par pārkāpumiem Valsts korupcijas apkarošanas direkcijas darbības jomā.

³⁵ Šā grozījuma izskatīšana tika atlikta.

³⁶ Skatīt, piemēram, Valsts korupcijas apkarošanas direkcijas paziņojumu presei: <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=4510&jftfdi=&jffi=comunicat> un Augstākās kasācijas instances un tiesas paziņojumu presei: <http://www.scj.ro/sesizari%20CC/Hot%20SU%201%202013.pdf>

³⁷ Skatīt, piemēram, Amerikas Savienoto Valstu vēstniecības Rumānijā pausto reakciju: <http://romania.usembassy.gov/policy/media/pr-12112013.html>

tiesu iestādēs, būtu jāattiecina noteikumi par korupciju un interešu konfliktu³⁸. Rumānijas Konstitucionālā tiesa 2014. janvārī lēma, ka grozījumi ir antikonstitucionāli, atsaucoties uz nepieciešamību ievērot no starptautiskajiem tiesību aktiem izrietošās saistības, kā arī Rumānijas konstitūcijā noteikto principu par vienlīdzību likuma priekšā. Konstitucionālās tiesas nolēmums ir nozīmīgs apliecinājums kontroles un līdzsvara sistēmas darbībai, tomēr mulsinoši ir tas, ka grozījumi tika pieņemti, šķiet, tiešā veidā apstrīdot šos svarīgos principus.

2.4. Korupcijas apkarošana visos līmeņos

SPM ietvaros ir nepieciešami būtiski centieni korupcijas apkarošanai visos Rumānijas sabiedrības līmeņos. Pētījumi pastāvīgi liecina par to, ka sabiedrībā pastāv nopietnas bažas par korupcijas lielo izplatību³⁹. Lai gan augsta līmeņa amatpersonu saukšana pie atbildības, izvirzot apsūdzības korupcijā, var pozitīvi ietekmēt uztveri par situāciju saistībā ar korupciju, tomēr, apkarojot korupciju visos līmeņos, ir nepieciešami arī pastāvīgi centieni, lai samazinātu korupcijas iespējas, un pēc tam — lai parādītu, kādas sekas var būt tad, ja korupcija tiek atklāta. Šādi pārvaldības un preventīvie pasākumi joprojām netiek veikti pietiekamā mērā⁴⁰.

Valsts korupcijas apkarošanas stratēģija ir svarīga iniciatīva, ar kuras palīdzību ir izdevies paplašināt vispārējā regulējuma piemērošanas jomu, iekļaujot tajā daudzas dažādas Rumānijas iestādes⁴¹. Tās ietekme, popularizējot labu praksi un aicinot valsts iestādes veltīt resursus un uzmanību korupcijas apkarošanai, ir nenoliedzami vērtīga⁴². Nākamais solis būtu piemērot saskaņotākus noteikumus tādās jomās kā riska novērtēšana un iekšējās kontroles standarti. Tomēr bez izpildes pilnvarām⁴³ stratēģija ir lielā mērā atkarīga no tā, kādas prioritātes piešķir dažādu iestāžu vadība. Ir veidi, kā var pierādīt apņemšanos cīnīties pret korupciju, piemēram, gatavība ziņot korupcijas apkarošanas iestādēm par pārkāpumiem — fakts, ka dažādām iestādēm ir ļoti atšķirīgi panākumi šādu pasākumu īstenošanā, liecina par nekonsekventu pieeju.

Būtiska pieeja būtu arī nodrošināt, lai jaunie politikas pasākumi un tiesību akti jau tiktu izstrādāti, domājot par korupcijas novēršanu. Piemērs varētu būt iniciatīvas, lai sekmētu decentralizāciju un reģionalizāciju, finanšu lēmumu pieņemšanas deleģēšanu papildinot ar riska novērtējumu un pasākumiem jaunu nepilnību novēršanai⁴⁴.

³⁸ Skatīt, piemēram, ierosināto 4. panta 5. punktu priekšlikumā "Direktīva par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības" (COM(2012) 363 *final*, 11.7.2012.). Tas ir arī saskaņā ar ANO Konvenciju par korupciju, kurā valsts amatpersonas, uz kurām attiecas korupcijas noteikumi, definētas kā jebkura iecelta vai vēlēta persona, kura daļībvalstī ieņem likumdevējvaras, izpildvaras, valsts pārvaldes vai tiesu varas amatu.

³⁹ Skatīt 2012. gada februāra Eirobarometru Nr. 374, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_374_en.pdf un *Transparency International* 2013. gada korupcijas uztveres indeksu: <http://cpi.transparency.org/cpi2013/results/>

⁴⁰ Piemēram jāatzīmē tas, ka daudzi mēri bija neatbilstīgi, bet pret šo situāciju nekas netika uzsākts, kamēr IVA nesāka vērēt uzmanību uz šo problēmu. Tādējādi esošās administratīvās pārbaudes bija izrādījušās neefektīvas.

⁴¹ Piemēram, gandrīz 80 % vietējo iestāžu tagad piedalās stratēģijā un ir izvirzījušas kontaktpersonas ar Valsts korupcijas apkarošanas stratēģijas īstenošanu saistītajiem pasākumiem.

⁴² Valsts korupcijas apkarošanas stratēģijai ir arī savs portāls, kas piedāvā iespēju ziņot datus par preventīvo pasākumu rādītājiem, kā arī valsts iestādēm veikt pašnovērtējumu.

⁴³ Ja neņem vērā melno sarakstu ar tiem, kas nav publicējuši savus pārskatus.

⁴⁴ Decentralizācijas likums nesen tika veiksmīgi apstrīdēts Konstitucionālajā tiesā.

Tika turpināti īpaši no ES līdzekļiem atbalstīti korupcijas apkarošanas projekti, piemēram, Izglītības, Veselības, Tieslietu un Reģionālās attīstības ministrijā, kā arī Valsts nodokļu administrācijas aģentūrā, gūstot interesantus rezultātus un iespējamus labākās prakses piemērus. Komisija balstīsies uz šīm iniciatīvām darbā pie konkrētu projektu izstrādes nākamajam plānošanas periodam.

Papildus nepieciešamībai pēc stingrākiem līdzekļiem, lai novērstu korupciju un interešu konfliktus valsts iepirkumos, galvenie jautājumi, kādus izvirza tiesneši un uzņēmēji, kuri piedalās publiskajā iepirkumā Rumānijā, ir tiesību aktu pilnveidošana un lielākas stabilitātes nodrošināšana⁴⁵. Vairākas NVO, darījumdarbības un neatkarīgie eksperti ir ziņojuši, ka publiskā iepirkuma procedūras joprojām ir neaizsargātas pret korupciju. Lai gan šī problēma nav aktuāla tikai Rumānijā, pastāv arī jautājums par administratīvo spēju izpildīt procedūras, jo īpaši vietējā līmenī, kas prasa īpašu uzmanību, jo īpaši attiecībā uz preventīvo pusi. Svarīgs jautājums būs sadarbības stiprināšana starp *ANRM* un IVA, veidojot *ex ante* sistēmu pārbaudi veikšanai par interešu konfliktu publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanas procesā, tostarp panākot to, lai šī pieeja visdrīzākajā laikā tiktu piemērota ne tikai iepirkuma procedūrās, kurās iesaistīti ES līdzekļi, bet visiem Rumānijas publiskajiem iepirkumiem.

3. SECINĀJUMS UN IETEIKUMI

Šajā novērtējumā redzams, ka Rumānija kopš iepriekšējiem SPM ziņojumiem ir panākusi progresu daudzās jomās. Rezultāti saistībā ar galvenajām tiesu un integritātes iestādēm ir saglabājušies pozitīvi. Nepieciešamās un ilgi gaidītās izmaiņas likumdošanā ir uz pareizā ceļa, un sadarbības gars starp tiesu iestādēm un Tieslietu ministriju palīdz risināt pārvaldības jautājumus. Šajā ziņā situācija ir uzlabojusies, pateicoties mierīgākai politiskajai atmosfērai, kāda valda kopš 2013. gada pavasara.

Tomēr saglabājas bažas par tiesu iestāžu neatkarību, un ir daudz piemēru par pretošanos integritātes un pretkorupcijas pasākumiem politiskā un administratīvā līmenī. 2013. gada decembrī veiktie sasteigtie un nepārredzami grozījumi Kriminālkodeksā radīja plašas bažas, ka tie ir būtisks apdraudējums korupcijas novēršanas un integritātes veicināšanas tiesiskajam regulējumam, lai arī Konstitucionālā tiesa nodemonstrēja kontroles un līdzsvara sistēmas darbību, lemjot, ka tie bijuši antikonstitucionāli. Attiecībā uz svarīgiem pasākumiem saistībā ar iecelšanu vadošos amatos atklājas ļoti dažāda aina — dažas procedūras tiek piemērotas ļoti atklātā un pārredzamā veidā, pamatojoties uz nopelniem, savukārt citas būtu kritizējamas politiskās iejaukšanās dēļ.

Šāda situācija ietekmē to, kādā mērā reformu procesu Rumānijā var uzskatīt par ilgtspējīgu. Galveno korupcijas apkarošanas iestāžu izturība, pretojoties ilgstošam spiedienam, liecina, ka reformas pieeja jau ir nostiprinājusies būtiskās Rumānijas sabiedrības daļās. Savukārt parlamenta gatavība apstrīdēt reformas stūrakmeņus kalpoja kā atgādinājums, ka vēl ne tuvu nav panākta vienprātība par sasniedzamajiem SPM mērķiem.

⁴⁵ Piemēram, daudz neskaidrību ir radījuši divi grozījumi Vispārējā regulējuma publiskā iepirkuma likumā mazāk nekā viena gada laikā. Turklāt neaizsargātību palielina limita paaugstināšana attiecībā uz publiskā iepirkuma procesu, ko var veikt bez atklāta konkursa procedūru piemērošanas.

Komisija aicina Rumāniju rīkoties šādās jomās.

1. Tiesu iestāžu neatkarība

Vadošajām tiesu iestādēm ir jāturpina aizstāvēt tiesu iestāžu neatkarību. Integritātei un profesionalitātei ir jābūt galvenajiem faktoriem, uz kuriem balstītas skaidri formulētas amatā iecelšanas procedūras. Šajā jomā Rumānijai vajadzētu:

- nodrošināt, ka deputātu Rīcības kodeksā ir ietverti skaidri noteikumi, saskaņā ar kuriem parlamenta deputātiem un parlamentārajā procesā būtu jārespektē tiesu iestāžu neatkarība un tiesas lēmumi;
- nodrošināt nepieciešamos apstākļus, lai Tiesnešu augstākā padome varētu konsolidēt savu darbu, aizsargājot tiesu iestāžu neatkarību un atbalstot atsevišķus tiesnešus, kas saskārušies ar problēmām, kas ietekmē tiesu iestāžu neatkarību;
- izmantot iespēju pārskatīt Konstitūciju, lai papildus jau esošajiem noteikumiem par varas dalījumu izpildvaras un likumdevējvaras struktūrām skaidri paredzētu pienākumu respektēt tiesu varas neatkarību;
- pastiprināt centienus nodrošināt presei un sabiedrībai uzticamu informāciju/radīt izpratni par tiesu varas uzdevumiem un statusu un par izskatāmajām lietām.

2. Tiesu sistēmas reforma

Būtu jāveicina turpmāka virzība situācijā, kas saistīta ar jurisprudences un tiesu prakses konsekvenci, tostarp pasākumi, lai paātrinātu tiesvedību un izmantotu jaunas iespējas, piemēram, paplašinātu konfiskāciju. Šajā jomā Rumānijai vajadzētu:

- turpināt risināt noslogotības jautājumus un pieņemt likumdošanas pasākumus, kas nepieciešami tiesu sistēmas pārstrukturēšanai;
- nodrošināt tiesas iestāžu vadībai nepieciešamos informācijas rīkus saistībā ar tiesu sistēmas darbību (piemēram, statistikas paņēmieni, lietu pārvaldība, lietotāju aptaujas un apsekojumi), lai tā varētu pieņemt labāk pārdomātus lēmumus un panākt progresu;
- nodrošināt visu tiesu nolēmumu un to pamatojumu pilnīgu un savlaicīgu publicēšanu tiešsaistē un regulāru atjaunināšanu;
- nodrošināt procedūru, kurā iesaistītas visas juridiskās profesijas un valsts pārvaldes iestādes;
- pabeigt darbu pie tiesību aktiem par pensiju tiesnešiem, kas ir notiesāti par noziedzīgu nodarījumu;
- uzlabot tiesas spriedumu izpildes uzraudzīšanu visos līmeņos, lai nodrošinātu, ka nolēmumi un finansiālās sankcijas tiek pareizi īstenoti.

3. Integritāte

Ir jānostiprina saistībā ar integritātes sistēmu gūtie panākumi, padarot skaidrāku tiesisko regulējumu, lai nodrošinātu, ka vairs nav nekādu šaubu par tā piemērošanu. Šajā jomā Rumānijai vajadzētu:

- nodrošināt, ka uz tiesību aktu par neatbilstību, interešu konfliktu un nepamatoti iegūtiem līdzekļiem piemērojāmību neattiecas nekādi izņēmumi;
- valdībai un IVA vajadzētu sadarboties, izstrādājot un ierosinot tiesību aktus, lai uzlabotu integritātes sistēmu;
- ieviest *ex ante* pārbaudi publiskajā iepirkumā IVA ar mērķi paplašināt tās piemērošanas jomu, iekļaujot tajā ne tikai ES līdzekļus, bet visas publiskā iepirkuma procedūras;
- nodrošināt to, ka, īstenojot jauno parlamenta nolikumu, galīgo tiesas lēmumu piemērošana notiek pēc iespējas automātiski.

4. Cīņa pret korupciju

Rezolūcija, ar kuru likums tika attiecināts uz augsta līmeņa korupciju, ir jāsaģlabā un jāattiecina arī uz maza mēroga korupciju. Šajā jomā Rumānijai vajadzētu:

- nodrošināt, ka ar korupciju saistītos tiesību aktus visiem piemēro vienādi;
- palielināt visās Rumānijas tiesās korupcijas lietās piemēroto sodu konsekvenci un atturošo raksturu;
- paātrināt centienus kriminālvajāšanā pret sīko korupciju;
- izstrādāt valsts pretkorupcijas stratēģiju, lai ieviestu konsekventākus kritērijus un pienākumus valsts pārvaldes iestādēm, rezultātus darot publiski pieejamus.